

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. II. Quid ferant Locatio, & Conductio?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

licet id facere, etiam si alter id præstaret, me recusante: Quicquid sit aliquando excuset causa urgentissima, verbi gratia, timor mortis: Qua de re fufe diximus in Trutina thesim damnatarum exponendo thesim quinquagesimam primam ab Innoc. XI. confirmam, ubi ostendimus probabilius esse, quod actiones hujusmodi proxime ad peccatum alterius cooperantes sint intrinsece malæ, atque adeo ne metu quidem mortis licitum esse sic cooperari cum peccato alterius: quamvis in illa profligata thesi solum damnetur, quod famulus actiones hujusmodi citra mortale exercere possit, quando incutitur metus notabilis detrimenti, *puta ne a domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.*

VII. Dices secundo: Multi apud Dian. part. 2. tract. 15. resol. 15. putant permitti posse ludum, vulgo *Delli Bonavoglia*, existentibus in triremibus, & ludum, vulgo *Nel corpo di Guardia*, militibus ad tollendum illorum otium: ergo etiam in casu nostro.

Respondeo, transmissio antecedente, nego consequentiam: Disparitas est, quia ludus in triremibus, & in Castris permittitur, ne qui in triremibus sunt, & milites, dum otiantur, majora mala meditentur: at non licet in Civitate ad hunc finem ludum permittere; tum quia majora mala sequuntur ex ludo in Civitate; tum etiam quia multi filii familias furantur, ut ludant, &c.; tum demum quia non tam facile ex civibus, quam ex militibus grave malum timetur: Permittuntur solum histriones ad vitandum otium civium, quia ad permittenda peccata illa luxuriæ minor causa requiritur, quam ad permittenda peccata injustitiæ, & blasphemiæ.

VIII. Quæritur secundo: Quinam possint locare, & conducere?

Respondeo, ut in superiori quæstione, posse locare omnes, qui possunt

Pars IV.

vendere; & posse conducere omnes, qui possunt emere, & econtra, nisi jure positivo prohibeantur: Nam Tutor, & Curator possunt bona pupilli, & Minoris locare, non tamen vendere; Sicut maritus bona dotalia; & conductor bona locata potest sublocare, non vendere: Sic fundi Ecclesiastici locari possunt ad triennium, non vendi; quamvis si alternis annis fructificent, possunt ad sexennium locari, & si tertio quoque anno fructificent, possunt locari ad novennium, ut notat Hart. hic difficult. 3.: Contra vero emere possunt prædia, non tamen conducere milites, sicut nec Curiales, (id est qui obligati sunt Curiæ, ut administratores rerum Fiscalium,) donec rationem administrationis reddiderint; Nec Tutores, & Curatores vestigalia conducere possunt, quousque suæ administrationis rationem non reddiderint: Nec Clerici, aut Monachi conducere possunt lucris causa extra necessitatem prædia laicorum; quamvis possint succedere alteri, qui ea conduxit, ex Cap. 1. *Ne Clerici, De vita, & honestate Clericorum.*

ARTICULUS II.

Quid ferant Locatio, & Conductio?

- I. *Locator expensas necessarias ad usum rei locata tenetur solvere, necnon onera, ac tributa eidem annexa.*
- II. *Quatuor de causis Conductor expelli potest ante tempus præfixum; præsertim si tempore statuto pensio non solvatur.*
- III. *Nequit Conductor absque iusta causa rem conductam ante præfixum tempus dimittere. Quanam autem dicatur iusta causa?*
- IV. *Si Conductor citra suam culpam nequeat uti re conductâ, num teneatur pensionem solvere, ubi impedimentum casu obveniens se teneat ex*

P

parz

- parte rei conductae? Et quid, si obveniat ex parte Conductoris?
- V. Qui vespere conducit operas pro die sequenti, & mane certiores facit locatorem, quod iis non indigeat, ad quid tenetur?
- VI. Quando ex infortunio aliquo fructus consueti non percipiuntur, num possit Conductor petere pro rata pensionis diminutionem?
- VII. Num vice versa teneatur pensionem augere, quando habetur casu magna ubertas?

I. **Q**uæritur primo; Ad quid teneatur Locator?

Respondeo teneri locatorem, Primo manifestare Conductori vitium rei occultum; non secus ac tenetur venditor. Secundo, solvere Conductori expensas necessarias, ut possit re locata uti ad eum usum, ad quem illam conduxit; necnon expensas utiles ad eundem usum, dummodo melioratio rei nequeat ab illa separari absque detrimento. Tertio, solvere onera, & tributa annexa rei locatae; onera tamen annexa fructibus rei, seu pro iis imposita, & expensa facta ad arandum, metendum, &c., solvenda sunt a conductore. Quarto, non repetere rem locatam ante praefixum tempus.

II. Potest tamen quatuor de causis conductor expelli ante tempus. Prima est, si res conducta indigeat reparatione, quæ fieri nequeat, nisi conductor expellatur. Secunda, si conductor abutatur re conducta, sive ea scandalose utendo, sive damnum illi inferendo. Tertia, si conductor non solvat pensionem tempore consueto, aut statuto; Frangenti enim fidei fides non est servanda: Quamvis si rem ultra biennium conduxit, non possit expelli, nisi per biennium differat solutionem, ut notat Hurtad., non ex jure naturali, sed ex benignitate juris Canonici, ex Cap. *Propter sterilizatem*,

de *Locato*, & *Conducto*. Quarta, si domus locata ex fortuito casu non praefixo necessaria sit locatori ad habitandum, puta si domus, quam habitabat, corruat, vel comburatur, & nequeat aliam commode invenire. Ab hærede tamen suo successore particulari, puta a donatario, ab emptore, & a legatario rei locatae potest expelli jure positivo, ex leg. *Qui fundum*, ff. *Locati*, dummodo compensetur conductori damnum, quod illi provenit ex expulsionem.

III. Quæritur secundo; Ad quid teneatur Conductor?

Respondeo, conductorem primo non posse uti re conducta, nisi ad usum, propter quem illam conduxit, invito scilicet locatore. Secundo, non potest sine justa causa ante tempus praefixum rem conductam dimittere: Quod si dimittat, tenetur integram pensionem solvere, & damnum locatori, si quod evenit, restituere. Est autem justa causa dimittendi, si absque sua culpa non possit commode uti re conducta, puta si equus infirmetur, si pars domus conductæ corruat; vel si nequeat commode uti ob pestem, ob bellum, ob gravem inimicitiam, ob quam expedit conductori alio migrare, ex lege *Labores*, ff. *Locati* apud Hurtad. diff. 5. Tertio tenetur expleto tempore rem conductam integram restituere, nisi absque sua culpa facta sit deterior. Quarto tenetur solvere pensionem tempore praestituto, ita ut si pro quolibet mense solvenda sit pensio, debeat illam solvere in fine mensis, si pro quolibet anno, in fine anni, si pro tribus annis, in fine triennii, ut notat Filliuc. tract. 36. cap. 3., & Bonac.

IV. Quæritur tertio; An teneatur Conductor pensionem solvere, quando absque sua, & locatoris culpa non potuit uti re conducta?

Respondeo cum Less., Molin., Filliuc.,

linc., Rebel., & aliis apud Hurtad., quod si convenerit cum locatore, quod in quovis casu pensionem solvat, ad illam teneatur, ex leg. *Si quis fundum*, ff. *Locati*; quia tale pactum est iustum, dummodo pensio ob tale onus sit minor. Quod si talis conventio non præcessit, distinguendum est; nam vel impedimentum casu obveniens se tenet ex parte rei conductæ, verbi gratia, quia equus, vel famulus infirmatur, aut domus ruinam minatur, aut ob pestem, vel bellum, propter quod domus deseritur, vel prædium non colitur; & in his casibus pensionem non tenetur solvere, nisi pro rata temporis, quo ea re potuit uti, ex lege dicta *Si fundus*: Vel impedimentum se tenet ex parte conductoris, verbi gratia, quia assumitur in dignitatem, ob quam ei non sufficit domus conductæ, vel quia moritur, & in tali casu tenetur pensionem solvere, ex leg. *Qui operas*, ff. *Locati*; id enim æquitas postulat.

V. Notat hic Dian. part. 2. tract. 6. resol. 15., quod si quis, verbi gratia, vespere conducat operas pro die sequenti, & mane statim faciat certiorum locatorem, quod non indigeat opera ejus, non tenetur ad mercedem pro illo die, dummodo certum sit, quod pro eo die locator non esset alteri rem illam locaturus; quia locator nullam mercedem amittit mea causa.

VI. Quæritur quarto; An Conductor teneatur ad pensionem, quando ob sterilitatem anni, vel ob aliam causam non percipiuntur fructus, vel non nisi diminuti percipiuntur?

Præmitto non esse sermonem de impedimento ex parte rei conductæ, de quo locuti sumus quæsto superiori, sed de infortunio erga fructus, quod contingit V. G. ob grandinem, ob gelu, ob nimiam pluviam, vel ex defectu pluviae, vel si furto, aut incen-

dio, aut alio casu perierunt. Nec est sermo, quando præcessit conventio; nam quilibet tenetur stare conventioni iustæ. Notandum tamen ex Hurtado, quod si conductor obligavit se ad pensionem in quocumque casu grandinis, pluviae, &c., tenetur ad illam, dummodo casus eveniens non sit extraordinarius, & insolitus, qui scilicet a quadraginta annis non accidit, ut notat Trull. dub. 6., & Dian. part. 2. tract. 6. resol. 17. (quamvis si his etiam expresse renunciaverit, adhuc ad integram pensionem tenetur, dummodo pensio propter hoc onus diminuta sit) quia hic non censetur comprehensus sub ea conventionione.

Respondeo itaque, quod quando nulla præcessit conventio, si nulli fructus percipiuntur, conductor non teneatur ad pensionem, ex leg. *Ex conducto*, ff. *Locati*. Si vero sterilitas, & calamitas sit modica, tenetur integram pensionem solvere: Si tamen sterilitas, & calamitas sit magna, tenetur pensionem solvere non integram, sed pro rata, ex leg. *Si merces*, ff. *Locati*; dummodo sterilitas hujus anni non compensetur ubertate magna anni præcedentis, aut subsequenter, ut habetur in cap. *Propter sterilitatem*, de *Locato*, & *Conducto*. Dicitur autem sterilitas magna, quando res conductæ non dat dimidiam partem fructuum, quos dare consuevit, ut docent aliqui apud Hurtad., vel vix duas tertias partes, ut Navar. apud Trull. dub. 6., aut quando detractis expensis non supersunt fructus ad solvendam medietatem pensionis.

VII. Putant etiam Less., & Bonac. contra Rebel., & alios cum Hurtad. diff. 7., quod si ubertas aliquo anno sit magna ex casu, non ex industria conductoris, augenda sit pariter pensio pro rata: Verum in hoc standum consuetudini loci; Nam jus positivum, quod obligat ad diminuendam pensio-

nem, quando est magna sterilitas, non obligat ad pensionem augendam, quando est magna ubertas, & jus naturale fert, ut neque ob ubertatem augeatur, neque ob sterilitatem pensio minuatur.

ARTICULUS III.

De Conductione famulorum, & aliorum Officialium.

- I. Stipendium iustum famulorum, & similitum operariorum est, quod dari iisdem communiter consuevit; ita ut decrescat, quando est illorum copia, aut quando cum famulatu conjunguntur alii honores, & lucra.
- II. Qui liberaliter alicui voluit inservire, neque labores sibi compensare.
- III. Si ultro quis se offerat ad inservendum domino, qui illo non indiget, satis est, quod habeat alimentaria: At si illo indiget dominus, hic tenetur dare illi stipendium aliquanto minus consueto iusto.
- IV. Pueris honorariis, quando pretium non est taxatum, dari solet in retributionem victus, vestitus, ac bona educatio, ita ut deinde promoveantur.
- V. Qui Episcopis inserviunt, nequeunt citra simoniam velle obligare illos ad conferenda sibi Beneficia: Compensari tamen solent eorum obsequia victus, vestitus, & nonnullis stipendiis, nisi censeantur ea remittere.
- VI. Famuli, qui necessitate coacti paciscuntur de pretio iniusto, quando nam possint occulta compensatione uti?
- VII. Num teneatur ad restitutionem Sacerdos, qui necessitate coactus promittit duo Sacra pro uno stipendio consueto, & deinde unum tantum Sacrum offert?

VIII. Famulo per unam, aut alteram hebdomadam agrotanti ex aequitate debetur salarium, necnon alimentaria, & expensa moderata ad eius curationem.

IX. Num Capellanus per breve tempus agrotans teneatur per alium celebrare? Et quodnam dicatur breve tempus?

X. Secundum se qui pluribus locat operam suam in solidum, potest a singulis integrum stipendium accipere.

I. **C**ertum est, famulis, aliisque Officialibus stipendium iustum esse solvendum, modo fideliter laboraverint, saltem infra infimam laboris debiti latitudinem; aliter non solum tenentur restituere stipendium pro rata laboris omisso, sed etiam lucrum cessans, & damnum inde emergens domino. Pretium autem famulorum illud dicitur esse iustum, quod passim dari solet hujusmodi operariis, ita ut non sit minus infimo, nec majus summo: Quare, ut notat Trull. dub. 5., stipendium iustum dici debet, quando tantum est, quantum alii recipiunt, vel quando non desunt multi alii, qui eodem pretio inservirent, vel quando conventum fuit solum de tanto pretio.

Ubi notat Filliuc. tract. 36. cap. 6., quod aliquando multis laboribus poterit esse proportionatum parvum stipendium, si cum eo conjungantur alii honores, & emolumenta.

II. Notat etiam Filliuc. tract. 30. cap. 3. apud Trull. dub. 5., quod famulus praestans obsequio expendens a liquid animo liberali, aut ex charitate, & pietate in negotio alterius gerendo, non possit deinde mutata voluntate aliquid exigere, aut occulte compensare, cum non possimus repetere, quod jam donavimus; quamvis re integra possit mutare voluntatem, & vel-